

PRZEGLĄD ZDROJOWY I TURYSTYCZNY

Pismo poświęcone sprawom zdrojowisk i miejsc klimatycznych jakoteż sprawom turystyki krajowej.

Redaktor główny: **Dr. Zenon Pelczar.** - Redaktor naczelny: **Dr. Jan Frączkiewicz.**

Skład główny we Lwowie u Stan. Sokolowskiego, Pasaż Hausmana 9; w Warszawie księgarnia Gebethnera i Wolfa.

Osobom i instytucjom pragnącym pismo nasze otrzymywać stale, będzie „Przeгляд zdrojowy i turystyczny“ nadsyłany darmo za przesłaniem adresu.

„Przeгляд zdrojowy i turystyczny“
wychodzi 1 i 15 każdego miesiąca
przez przeciąg 6 miesięcy.

Adres Redakcyi i Administracyi:
ul. Starowiślna 12. — Telefon 449.
Konto czekowe Nr. 61.330.

Ceny ogłoszeń:

Ogłoszenia za 1 wiersz petitowy lub jego miejsce 40 gr. Nadesłane za wiersz garmondu lub jego miejsce 1 kor. Ogłoszenia prócz Administr. przyjmują R. Mosse i Haasenstein w Wiedniu.

Rękopisów nie zwraca się.

TREŚĆ: O znaczeniu ekonomicznem ruchu turystycznego. — W biurze Związku turystycznego.

O znaczeniu ekonomicznem ruchu turystycznego.

Na posiedzeniu Izby poselskiej w dniu 18 lipca b. r. wyraził się prezydent ministrów bar. Beck o ruchu turystycznym jak następuje: „Na tem polu pozostaje jeszcze wiele do zdziałania; ruch podróżniczy może być źródłem daleko większych dochodów, niż dotychczas. Mogę jeszcze dodać, że zamierzone jest utworzenie urzędu centralnego celem popierania ruchu turystycznego, i jesteśmy gotowi tę gałąź przemysłu przez udzielanie wydatnej pomocy finansowej poprzeć“. Te słowa premiera spotkały się nie tylko z uznaniem zastępców narodu, lecz cenią je wszyscy, którzy są przeświadczeni o wielkiem ekonomicznem znaczeniu tego ruchu. W ostatnim czasie wyłoniło się kilka projektów, zmierzających do popierania i wzmożenia naszego ruchu turystycznego, jak np. o utworzeniu przybocznej Rady w ministerstwie kolejowem, o otwarciu Biura podróży c. k. austriackich kolei państw. w porozumieniu z Lloydem w Berlinie a na wniosek delegata galicyjskiego Związku turystycznego w Odessie, Kijowie i t. d. Pod pewnym zatem względem potwierdzenia dawniejszych wiadomości i zapewnienie, że celem podniesienia turystyki zamierzona jest poważna akcja — da się ze słów premiera wynioskować. Tem też stwierdzono, że ruch turystyczny znajdzie u nas swoje właściwe miejsce w gospodarstwie państwa. Dotąd mogło się zdawać, że starania o podniesienie ruchu turystycznego — uważanego za sport — pozostawiano wyłącznie Towarzystwom, w tych celach się zawiązującym. Rząd jednak, któremu leży na sercu rozwój ekonomiczny państwa, nie może już jednak stać w ostatnim rzędzie interesowanych.

Nasuwa się atoli pytanie, czy słusznem jest, by

państwo popierało rozwój turystyki materialnie i czy jest to jego obowiązkiem? Odpowiedź na to pytanie zdaje się być na pozór łatwą, a przecież jej uzasadnienie trudne. Nasi ekonomiści traktowali znaczenie ruchu turystycznego po macoszemu. Z bardzo nielicznych studyów na ten temat, najobszerniejszem dziełem, traktującym o ruchu turystycznym, jest dzieło Józefa Stradnera, z którego najważniejsze wyjątki w krótkości podajemy.

Dochody z ruchu turystycznego występują w bilansie państwa bardzo wyraźnie. Dowodem tego jest austro-węg. bilans państwowy, który ogłosiło austr. ministerstwo skarbu w r. 1904. „Ruch turystyczny — jak czytamy w sprawozdaniu ministeryalnem — jest bogatym i obfitem źródłem zarobku i dobrobytu nie tylko tych, którzy bezpośrednio zajmują się przewozem i pomieszczeniem podróżnych, lecz także szerszych warstw ludności, którym fala podróżnych zapewnia popłatne zatrudnienie, lub korzystne pozbywanie ich gospodarczych i przemysłowych wytworów. Kraje, szczególnie od przyrody uposażone, albo obfitujące w bogate zażytki kultury, a przez to przez podróżnych najliczniej i najchętniej odwiedzane, zawdzięczają temu ruchowi poważną, na miliony obliczaną, część swych rocznych dochodów. Wpływ ruchu turystycznego na dochody przedstwia się bardzo jasno — wszystko to, co obcy podróżny w czasie swego pobytu w kraju spożytkowuje, uważanem być może jako towar krajowy za granicę wywieziony — przeciwnie zaś wydatki krajowców, poza granicą podróżujących, równają się importowi do kraju. W tym samym stosunku wywiera ruch podróżniczy swój wpływ na bilans handlowy. Pomijając nawet obcych podróżnych, w ściślejszem tego słowa znaczeniu, ruch podróżnych krajowych, zmieniających miejsce swego pobytu, przyczynia się do zwiększenia lokalnej konsumpcyi i ułatwia zbyć wszelkich towarów, nie wy-

W interesie własnego zdrowia powinien każdy żądać wszędzie tylko

Tutek cygaretowych

z fabryki RUDOLFA HERLICZKI w Krakowie.

Ostrzega się przed licznymi naśladownictwami! ▼▼▼▼ Wzory i cenniki wysyła fabryka darmo i opłatnie

łączając płodów rolniczych. Podróżny zagraniczny, jako konsument w kraju, uwalnia nadto krajowego producenta od wydatków transportu i cła, któreby producent przy wywozie za granicę opłacić musiał, bez przyjmowania obowiązku obniżania cen za towar obcemu, z czem eksportujący zawsze liczyć się musi. Z tego wypływa, że ruch podróżniczy, jak to wyżej zaznaczono, zastępuje wywóz i to pod bardzo korzystnymi warunkami.

Nie mniejszy wpływ wywiera ruch podróżniczy na źródła dochodów, które powstają ze stosunków służbowych. Skutkiem nowych urządzeń, skutkiem różnorodności zapotrzebowania i komfortu, zwiększa się popyt za różną służbą i jej wynagrodzenie. Ruch turystyczny wywiera też bardzo znaczny wpływ na stosunki kulturalne kraju. Najpewniejszym i w pewnych razach jedynym środkiem, dającym pewne wyjaśnienia pod tym względem, są zestawienia statystyczne. Niestety, jednak statystyka na polu ruchu turystycznego jest bardzo trudną, a dla Galicyi w ogóle nie istnieje. Dowodem tego, że na posiedzeniu centralnej konferencji podał do wiadomości obecnych szef sekcji, Dr Röhl, że mimo wszelkich zabiegów, nie dało się mu zebrać nawet w przybliżeniu dat, dotyczących ruchu turystycznego w Galicyi.

Urzędowe daty ministerstwa skarbu za rok 1902 przedstawiają się jak następuje:

Liczba dni pobytu obcych podróżnych wynosiła w Austrii 4,208,708, a dochód z tego tytułu, przyjmując wedle orzeczenia ministerstwa skarbu, na dzienny wydatek od osoby przeciętnie 15 K — 63,130.620 K. Przeciętnie wypada dochód 47 milionów koron rocznie. Znaczenie tej kwoty daje się jednak poznać dopiero przez rozpatrzenie się w bilansie austro-węgierskim. Saldo czynne wynosi 46 milionów, a więc o 1 milion mniej, aniżeli dochód z ruchu podróżniczego, co znaczy, że bez tego źródła dochodu bilans Austro-Węgier byłby biernym. Są to daty ogólne. Zebraniem dat specjalnych, do Galicyi się odnoszących, zajmuje się obecnie krajowy Związek turystyczny.

Zwyczajnie uważaną jest Szwajcaryja za państwo, idące na czele ruchu turystycznego. I rzeczywiście imponują cyfry znanego statystyka Greulera, podane na 155 milionów franków przychodu z ruchu podróżniczego. Dochód z tego źródła nie jest jednak tak pomyslnym jak w Austrii, ponieważ Szwajcaryja nie jest w stanie zaspakajać wszystkich potrzeb podróżujących z własnych źródeł, a w szczególności ich zaprowiantowania, które w znacznej części z zagranicy sprowadzaniem być musi. Rzućmy teraz okiem na daty statystyczne, dotyczące ruchu podróżnych.

Do Wiednia przybyło w r. 1905: 33.148 mieszkańców Cislitawii, 55.073 Węgrów, 33.170 Niemców, 20.017 Rosyan, 6.066 Rumunów, 5.289 Francuzów, 4.266 Anglików, 4.248 Amerykanów, 2.729 Włochów, 2.048 Szwajcarów etc. Pomiędzy krajami koronnymi stoi na czele Tyrol z 785.495 i Czechy z 648.461 podróżnymi. Mieszkańcy Cislitawii stanowią 70% ogólnej frekwencji, która stale wzrasta, podczas gdy frekwencya obecnych się nie podnosi. Teraz też poczyna się wyrabiać przekonanie, że swoi są chlebem powszednim dla ruchu turystycznego, a obcy kożuszkim na śmietance.

Cel ruchu podróżniczego, by podnieść dobrobyt, ściagać pieniądź do kraju, może być najlepiej osiągnięty przez popieranie tego ruchu, i dlatego też usiłowania miarodajnych czynników w tym kierunku są skierowane. Tymi miarodajnymi czynnikami są przedewszystkiem krajowe Związki turystyczne, istniejące w Austrii w liczbie 16. Nie należy jednak zapominać, że kierownictwo tych Związków jest urzędem honorowym, a program czynności skutkiem tego bardziej ograniczonym, aniżeli ten, który mogłyby przeprowadzić dobrze dotowane i zorganizowane towarzystwa, subwencyonowane przez państwo, kraj, miasta, izby handlowe i przemysłowe etc., a popierane przez najwyższy urząd centralny, który przychodziłby z inicjatywą w sprawach np. kolejowych, przewozowych i t. p. W Szwajcaryi istnieje biuro centralne dla spraw kolei związkowych, które rozporządza funduszem 80.000 franków rocznie, podczas gdy nasze ministerstwo kolejowe od roku 1904 ma na celu popierania ruchu podróżniczego wstawioną w budżet o wiele mniejszą kwotę. Na tem miejscu należy też podnieść zasługi Szefa sekcji w ministerstwie kolejowem, p. Dra Wiktora Rölla, położone dla podniesienia tego ruchu.

Sądźmy, że rząd w interesie dobrobytu publicznego, jak jest powołanym i obowiązany do popierania innych gałęzi gospodarstwa, rolnictwa, rzemiosł, handlu i przemysłu, tak samo jest powołanym i obowiązany do czynnej pomocy i współdziałania w pracach, ku podniesieniu ruchu podróżnych skierowanych.

W biurze Związku turystycznego.

„Jaką przeciętną temperaturę ma Garmisch, Urfeld, Obergdorf i Tegernsee w czasie od 15 stycznia do 1 lutego?“

„Które jeziora zamarzają w górnej Bawaryi i jak długo stoją pod lodem?“

„Przez wiele godzin używać można przechadzki, stosownie do przeciętnego stanu pogody?“

„Czy w Rymanowie istnieje pensjonat zimowy?“

„Czy u Dra Chramca w Zakopanem dużo osób bawi w grudniu?“

„Gdzie taniej, czy w Stamarze czy w Skoczyskach?“

„Czy w hotelu „Morskie Oko“ w Zakopanem możnaby przebyć w jesieni winogronową kurację?“

Funkcjonariusze Biura turystycznego sybilizują list, który te pytania zawiera. Następnie odpowiedzą: „Szanowny panie, tego nam za wiele“. Takby się zdało, atoli tak nie odpowiedzą; wertują liczne broszury odpisują pytającemu, dając mu sumienne wyjaśnienia o temperaturze, jeziorach, lodzie, o Rymanowie, o pensjonacie dr. Chramca, o Stamarze i Skoczyskach, o „Morskim Oku“ Dzikiewiczza, pozostawiając własnym jego siłom ocenienie, czy 8-godzinna przechadzka nie jest dla niego nużąca, czy nie lepiej jechać do Rymanowa w lecie, że u Chramca zawsze huczno i wesoło, że ani Stamara ani Skoczyska nie są za drogie i t. d.

„Proszę mi złożyć następującą wycieczkę: Dolo-

**ZDZISŁAW
ZDANOWICZ**

w Krakowie, Sławkowska 3
Hotel Saski

poleca: **Kapelusze, Cylindry
P. & E. Habiga, Scotta i inne,
Bieliznę męską, Krawaty, Rę-
kawiczki, Płaszczce, Peleryny
gumowe nieprzemakalne.
Kufry, Torby, Paski, Płaidy,
Necesery.**

mity, Oetzal, Zamki królewskie i obwód Berchtesgadeniński“.

„Służę panu“.

„Kosztuje?“

„Nic“.

Albo: 3 turystów przybywa do biura.

„Czy przy Morskiem Oku teraz pogoda? a widok?“

„Proszę! możemy się listownie zapytać, atoli to potrwa ze dwa dni“.

„Bardzo prosimy donieść nam o tem do Zawoi, idziemy na Babią górę“.

„Dobrze“.

„Koszta?“

„Żadne“.

W takich warunkach nie dziw, że interesowani urzędzenia Związku wychwalają. Niekiedy też ofiarują gotowość do wzajemnej usługi. „Jeżeli potrzeba jakich informacji co o Niemiec środkowych, tu mój adres, każdej chwili otrzymanie panowie potrzebne wyjaśnienia“.

Największą pochwałą działalności, jest podawanie sobie do wzajemnej wiadomości istnienie Związku i ciągle zgłaszanie się obcych. Niekóre żądania publikli mogłyby z równowagi wyprowadzić najspokojniejszego człowieka, tylko nie urzędników Związku.

Starsza matrona wstępuje do biura na dworcu centralnym: „Ach! jakie nieszczęście“ i opowiada, że liczy 73 lat i że z Paryża, w którym 40 lat mieszka, przeniosła się obecnie do Pesztu. Wyczytawszy w dziennikach o wycieczce do Wieliczki zgłasza się po bilet.

Co kosztuje? Kiedy wyjazd z Krakowa? Czy ma z Wieliczki wóz wprost do Pesztu? Jak długo się bawi pod ziemią? Czy bilet wstępu uprawnia do spożycia podwieczorku?

Na wszystkie pytania odpowiada urzędnik szczegółowo, zestawia pociągi do Pesztu, radzi przenocować w Krakowie, a rano via Oderberg jechać do Pesztu.

Starszka w strachu, a nuż pociąg spóźni, wsiądzie do innego pociągu?

Uspakaja się matronę, stara się o pomieszczenie jej w hotelu, a następnie umieszcza w pociągu i zaleca konduktorowi dalszą nad nią pieczę.

Jowialny staruszek zjawia się w biurze i mówi z uśmiechem: „Dziękuję panom!“ „Za co?“ „Za ten ohydny czas. Wyrwałem się przecież w końcu z gór, chciałbym teraz trochę wasze miasto zwiedzić. Radźcie, od czego zacząć i jak to najdogodniej sobie urządzić“. Udzielono potrzebnych wyjaśnień i wskazówek.

„Mój panie“, mówi inny interesant, „przychodzę tu z zażaleniem. Przy schronisku nad jeziorem X kazałem sobie podać pstrąga, za którego mi 4 kor. policzono. To jest niesłychane. W N. miałem za małą unywalnię. W P. było za dużo cykoryi w kawie. Takich rzeczy nie mogę darować, a rzeczą panów temu zapobiegać! Do widzenia!“.

Związek zanadto sumiennie pojmuje swoje obowiązki, by i takie zażalenia składał do kosza; te i inne zażalenia bada się, zwraca się do odnośnych zarządów z uwagą, że takie postępowanie szkodzi w przyszłości.

Zadyszany wpada p. W. z Tarnowa i skarży się na straszne rzeczy. „Oto proszę pana, z Tarnowa do Dunajca (Bogumiłowice) mamy pociąg spacerowy. Do

tego pociągu mamy nawet zniżki, ale, ale, niedawno temu wpada kontrolor do pociągu i żąda okazania biletów. Tłumaczę mu, że przyszedły późno, miałem za ledwie czas wsiąść do wozu, atoli za powrotem kupię bilet i dam go konduktorowi, który mię zna.

Panie to nie uchodzi!

Ależ za pozwoleniem, nas było 36 pasażerów bez biletu i wszyscy zobowiązaliśmy się w obecności kontrolora za powrotem kupić bilety. Ale ten nie słucha i musieliśmy zapłacić kontrolorowi Moskalskiemu karę.

Na to nie poradzimy.

Ciekawym dla czego, niechaj panowie w gazetach zwrócą uwagę, jakie my nędzne dostajemy wagony i zapytają czego w pociągu spacerowym szuka kontrolor?

Dzisiaj liczy Związek przeszło 300 członków, pomiędzy nimi 10 miast. Magistraty są członkami, a następnie przeważnie kupcy i przemysłowcy, jako najlepiej interesowani. Ci członkowie opłacili w ubiegłym roku większe wkładki i to pozwala Związkowi na wydatną pracę. Największą pozycję w rozchodzie stanowią wydawnictwa, portorya i t. p., a wreszcie czynsz najmu, który obecnie jest wysokim. Ministerstwo kolei żądało bowiem, aby biura Związku były w Rynku ze względu na otworzyć się mające biuro kolejowe.

Co do czynności biura Związku w ostatnich tygodniach zebrano następujące daty: Udzielono wyjaśnień 494 w języku niemieckim, 39 we francuskim, 53 w angielskim i 6 w rosyjskim. Rozesłano 100 prospektów i załatwiono około 248 zapytań co do wyboru miejsc na letni pobyt i kurację. Te zapytania dotyczyły w 27 wypadkach Bawaryi, w 33 Niemiec, w 26 Tyrolu, w 39 Szwajcaryi, w 14 Włoch, w 9 innych krajów, a około 100 Galicyi szczególnie Kosowa, Zakopanego, Rymanowa, Iwonicza, Szczawnicy, Rabki; a dwa Ciechocinka i Ojcowa w Królestwie Polskim.

Wreszcie zorganizowano kilka wycieczek w góry nasze, wystarano się dla 82 stron o mieszkania, a dla 179 przejezdnych turystów o kwatery.

GŁOSY PUBLICZNOŚCI.

Zakład zdrojowo-kąpielowy **Rymanów-Zdrój**. Frekwencja 2.500 osób, położony nad poziomem morza 450 m., w powiecie sanockim w Galicyi, opodal od stacji kolejowej „Rymanów“, własność hr. Potockiego. Najobfitsza szczawa słonoalkaliczna, jod i brom zawierająca, bogata w cenne składniki mineralne, ze zdrojów „Tytusa“, „Klaudyi“ i „Celestyny“, odznaczone pierwszorzędnymi nagrodami na wystawach i zjazdach lekarzy i przyrodników. Źródło „Klaudyi“ (zdaniem Dra Dobrzyckiego, prezesa Komisji balneologicznej Towarzystwa Lekarskiego Warszawskiego) zastępuje całkowicie słynne obce, bo niemieckie wody w Kissingen, mianowicie źródło „Rako czy“ i „Pandur“, a nawet je przewyższa i jest skuteczniejszym od nich (gdyż zawiera dwuwęglan sodu, którego tamte nie zawierają).

Pomimo, że Zakład niedawno istnieje, wiele osób, a szczególnie dzieci, zawdzięcza mu uzdrowienie, a Zakład z każdym rokiem wzrasta i rozszerza się. Położenie uroczę wśród lasów szpilkowych, w otwartej przewiewnej dolinie, powietrze suche, zdrowe. Leczenie kąpielami mineralnymi, rzeźnami, pićciem wód, mięsieniem (massage), gimnastyką zwykłą i ortopedyczną itd. Prócz lekarza zdrojowego, ordynuje kilku lekarzy.

Jan Michalik

CUKIERNIA LWOWSKA

Kraków, Floryańska 45. Telef. 466.

Krajowa
Fabryka
Czekolady
i Kakao.

Oprócz tych środków leczniczych, posiada Zakład wszelkie udogodnienia, mianowicie: nowe, wzorowo i z komfortem urządzone łazienki, wygodne pomieszkania, kuchnię zdrową, dobrą a niedrogą, wyborną muzykę zdrojową, liczne spacery, kaplicę, aptekę, pocztę, telegraf, sklepy, restaurację, fortepiany, czytelnię, bibliotekę, fotografa, automobil, własną sieć telefoniczną, łączącą wille zakładowe między sobą i z Zarządem Zakładu. Wycieczki końmi i automobilem w okolice, zabawy z tańcami, bale, koncerty, przedstawienia teatralne, gry ogrodowe, bilard i strzelnica, urozmaicają pobyt w Zakładzie.

Zakład odwiedza corocznie I. krajowa kolonia lecznicza, posiadająca swe własne zabudowania, mogące pomieścić kilkadziesiąt dzieci.

Sezon trwa od 20 maja, do 20 września i dzieli się na 3 okresy: I-szy od 20 maja do 20 czerwca; II-gi od 20 czerwca do 20 sierpnia; III-ci od 20 sierpnia do 20 września.

Ceny pomieszkań i kąpeli w I-szym i III-cim okresie sezonu są znacznie niższe dla zamieszkujących wille zakładowe. — Ubodzy, zaopatrzeni nawet w świadectwa ubóstwa, nie mogą liczyć na żadne uwzględnienia w sezonie II-gim, tj. od 20 czerwca do 20 sierpnia.

Wodę mineralną i sól jodobromową rymanowską do użytku wewnętrznego i zewnętrznego (t. j. do kąpeli, okładów itp. rozsyła na żądanie, przyjmuje zamówienia na pomieszkania i powozy do kolei, oraz wszelkich wyjaśnień udziela:

Zarząd Zakładu Zdrojowo-kąpielowego w Rymanowie.

Stacya kolei państwowej: Rymanów. Stacya telegr. i poczt.: Rymanów-Zdrój. (Austria, Galicya).

Odpowiedzialny redaktor i wydawca:
Dr. Jan Frączkiewicz.

Nadesłane.

Franzensbad!

„Źródło Natalii“

skuteczne przy dnie i gościu, przy skazie moczanowej i t. d.

Naturalna sól borowinowa oraz borowina franzensbadzka

Przyrzędzenie we własnym zarządzie miejskim, białozielone opakowanie.

Do nabycia u: Rudolfa Weinreba we Lwowie, Konstant. Wiszniewskiego w Krakowie i N. Troumo Syn w Tarnowie.

„Franzensbader Mineralwasser-Versendung“.

Szczawa
Krondorfska
uznana za
najlepsza i naturalna.

Marienbadzka

woda do leczenia domowego

(także jako leczenie przygotowawcze lub końcowe). — Znako-
mite działanie wody i soli marienbadzkiej ogólnie jest uznane.

Kreuzbrunnen, Ferdinandsbrunnen

najsilniejsze gorzko-słone źródło w Europie.

Wskazania:

Otyłość, stłuszczenie serca i wątroby, zaburzenia w oddechaniu i krążeniu z powodu otyłości. Nieżyty zastoinowe wszelkiego rodzaju, przekrwienia podbrzusza. Kwawnice. Cierpienia żołądka. Przewlekła gnuśność jelit i następne objawy. Cierpienia okresu przejściowego u kobiet. Cukrzyca.

Waldquelle

woda alkaliczna zawiera ąca CO₂.

Nieżyty gardła, krtani i narządów oddechowych. Nieżyty i arządów trawienia.

Ambrosiusbrunnen

najsilniejsza woda żelazista w Europie, zawierająca 0.17 dwu-
węglanu żelaza w litrze.

Niedokrewność, blednica, ostabienia i rozstrój nerwowy.

Rudolfsquelle

woda naturalna przeciw dnie.

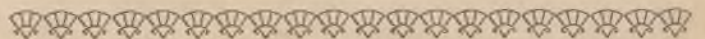
Najlepsze ze źródeł alkaliczno-ziemnych. — Dna. Przewlekłe nieżyty dróg moczowych. Kamica nerkowa i pęcherzowa. Skaza moczanowa. Krzywica i Skrofuloza.

Do nabycia w składach wód mineralnych, aptekach i drogueryach. Broszury itd. darmo wysyła

„Marienbader Mineralwasser-Versendung“

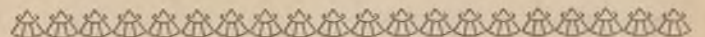
C. Brem & Dr. W. Dietl

Marienbad (Czechy) Nr. 242.

Dr JAN FRĄCZKIEWICZ

Prymaryusz oddziału chorób wewnętrznych w Szpitalu jubileuszowym im. Franciszka Józefa I. (OO. Bonifratrów) ordynuje przy ul. Jabłonowskich 1. 2 (naprzeciw Uniwersytetu) od godz. 3—5 po południu.
Telefon Nr. 485.

Zamówienia na mleko i śmietankę

z odstawą do domu lub za abonamentem we flaszki patentowanych i w naczyniach blaszanych

przyjmuje

MLECZARNIA DÓBR ŁUCZANOWICE

Kraków, Podwale 6. Tel. 590. — Zakopane, Krupówki 26.

OGŁOSZENIA.

(Za dział inseratowy Redakeya nie odpowiada).

BIELIZNĘ MĘSKĄ

ze słynną marką Lwa

w wielkim wyborze poleca Magazyn

A. Skórczewskiego i Polakiewicza

w Krakowie, ul. Floryańska L. 13.

Koszule białe gładkie po K 2 50 3 20 4 60
Koszule białe w plisy " " 4 - 5 - 5 60
Koszule białe miękkie " " 3 20 4 - 5 60 6 -
Koszule kolorowe " " 3 50 4 - 4 50 5 - 5 50 7 -
Koszule dla turystów " " 2 50 4 - 5 - 7 -
Koszule nocne " " 3 30 3 70 4 - 4 40 4 80 5 50
Koszulki dla cyklistów (Sweaters) po 2 - 3 - 4 80
Kalesony po K 2 50 3 - 3 50 4 - 4 50

WIELKI WYBÓR KOŁNIERZY, MANKIETÓW,
SKARPETEK, POŃCZOCH, RĘCZNIKÓW, CHU-
STEK DO NOSA BATYSTOWYCH I PŁÓCIEN-
NYCH I T. P.

Zapasy wielkie. — Ceny niskie, stałe.

Najprzedniejszą Herbatę Ceylon

„Rangalla Ceylon Tea“

pod własną marką ochronną „Palma“,
importowaną wprost z Ceylonu, a urzęd-
ownie chemicznie badaną, po cenie:

Nr. 1. Opakowanie czerwono-złote

Kor. 1 40 za 125 gr. Kor. 0 75 za 62 1/2 gr.

Nr. 2. Opakowanie fioletowo-złote

Kor. 1 20 za 125 gr. Kor. 0 65 za 62 1/2 gr.

przy odbiorze 1 kg. naraz franko opakowanie i porto
do każdej miejscowości Austro-Węgier — poleca

A. Hawelka w Krakowie

ces. i król. Dostawca Dworu Austr.-Węg. i król. Greck.

Dla panów kupców odpowiedni rabat.

Ważne dla udających się do Krakowa!

KARTA ZBIOROWA GAL. ZWIĄZKU TURYSTYCZNEGO w KRAKOWIE

uprawnijająca tak do wolnych wstępów do muzeów itp. jakoteż do 50% zniżek do teatru miejskiego, teatru ludowego i teatru
rozmaitości, już wyszła i jest do nabycia po cenie 3 K w Krakowie:

w biurze Krajowego Związku Turystycznego, na Główniej poczcie i u firm: A. Hawelka, Rynek Główny; Reim i Ska, Rynek gł.; S. A. Krzyżanowski, Rynek gł.; Z. Zdanowicz, ul. Sławkowska; J. Michalik, ul. Floryańska; H. Schwarz, ul. Grodzka
W Stanisławowie: w filii Krajowego Związku turystycznego. We Lwowie: w c. k. miastowem Biurze kolejowem, Pasaż
Hausmana. W Warszawie: w filii Gal. Związku Turystycznego, ul. Kotzebue 4.

Baczność! Bilety wstępu do salin wielkich można zamawiać wyłącznie w Biurze Kraj. Związku Turyst. w Krakowie,
ul. Starowiślna 12.

Rok założenia 1860

Hurtowny skład
NASION

gospodarczych
warzywnych
i
kwiatowych.

L. FREEGE
Kraków.

Cenniki specjalne, oferty i wzory
nasion przesyłam na żądanie.

Pierwsza krajowa
wzorowa prowadzona

**SZKÓŁKA
DRZEW**

owocowych,
ozdobnych,
szpilkowych i róż.

ZAKŁAD DLA LECZENIA

CHORÓB KOBIĘCYCH

pod kierunkiem

Dr. M. CERCHY i Dr. T. PIOTROWSKIEGO

Kraków, Podwałe 12.

Leczenie spraw zapalnych, zwłaszcza przewlekłych około
i przymacicznych, zmian chorobowych w przypadkach i miąższu
macicy, niedokształtu macicy, zaburzeń w miesiączkowaniu,
nadmiernego otłuszczenia brzucha, niedowładu jelit. Leczenie
gorącym powietrzem (met. Bier-Polano), długotrwałe gorące
irygacje, ułożenie na równi pochyłej (planum inclinatum)
z równoczesnym obciążaniem zewnętrznym i wewnętrznym
(kolpeuryza powietrzna i ręciciowa), mięsienie mechaniczne,
gimnastyka lecznicza (met. Thure-Brandt), mięsienie elektry-
czne, zastosowanie lecznicze prądu elektrycznego (met. Apo-
stoli), galwanizacja, faradyzacja, elektroliza, kataforeza.

Zakład otwarty od 8—12, 4—6 i prowadzony tylko przez lekarzy.

Pierwszorzędna Pracownia

**SUKIEN MĘSKICH
LEONA GRABOWSKIEGO**

właściciel firmy

Gabryel Grabowski
w Krakowie ul. Szpitalna L. 36.

Telefon 561.

Materyały i krój angielski.
Wykończenie artystyczne.

Nawet najwybredniejszych
smakoszy potrafią zadowo-
lić tufki cygaretowe

FRAM

z watą „Salvesol-Noris“.

Bibulka zrobiona jest z najdelikatniejszych włó-
kien liści morwowych, więc nie dziwnego, że
pali się lekko i równo, a dym jest łagodny
i chłodny. Własności te podwyższa jeszcze
umieszczona w ustniku

„WATA SALVESOL“.

Nadaje się do tytoni lekkich, mniej do średnio mocnych,
wskutek swego nader delikatnego włókna roślinnego. Każdy,
palący tytoń, chcąc uniknąć zatrucia nikotyną, powinien
palić tylko w cygarniczkach z watą „Salvesol“.

Oryginalny pakiecik „Waty Salvesol“ wystarcza na 200
do 400 papierosów lub cygar.

1000 sztuk tutek „Fram“ 3 K. — 10 cygarniczek 1-20 K.
Pakiecik waty „Salvesol“ 30 lub 60 hal.

ZAKŁAD PRZEMYSŁOWY
WYROBÓW PAPIEROWYCH „NORIS“
Mr. W. Bełdowski, Kraków, 9.

Pierwsza kraj. Fabryka Akumulatorów

systemu Dra Z. Staneckiego.

Lwów, ulica Kopernika I. 46.

Prawo patentowe zastrzeżone we wszystkich krajach Europy
oraz w Stanach Zjednoczonych Ameryki

Pierwszorządne referencje oraz opinie największych powag
naukowych i fachowych.

Uznanie olbrzymich rezultatów, osiągniętych praktycznie na
olbrzymiej baterji, funkcjonującej w Zakładach elektry-
cznych król. stołecznego miasta Lwowa.

Dostarcza wszelkiego rodzaju akumulatorów, od najdrobniej-
szych do celów prywatnych, medycznych, naukowych, rol-
niczych i przemysłowych, jakoteż największe baterje dla
zakładów do oświetlania i przenoszenia siły.

Akumulatory do celów przenośnych, do automobilów, oświe-
tlenia powozów, wagonów itp

Informacje, kosztorysy i porady techniczne bezpłatnie
Dr. Zdzisław Stanecki i Ska.

WIEDEŃSKI

BANK ZWIĄZKOWY

Filia we Lwowie, przy ul. Jagiellońskiej 3

(we własnym gmachu).

Telefon Nr. 57 (Dyrekcya). — Telefon Nr. 358 (Kantor wymiany).

Załatwia wszelkie interesa bankowe oraz transakcje,
w zakres kantorów wymiany wchodzące, a mianowicie:

Przyjmuje wkładki w rachunku czekowym
i bieżącym.

Przyjmuje wkładki na 3-6% księżeczki wkład-
kowe. Oprocentowanie rozpoczyna się z dniem na-
stępnym po złożeniu wkładki a kończy się z dniem
poprzedzającym podjęcie wkładki. Podatek rentowy
opłaca bank z własnych funduszy.

Eskontuje weksle, otwiera kredyty i udziela
zaliczki w podkład papierów wartościowych.

Przeprowadza wszelkie obroty giełdowe na tar-
gach krajowych i zagranicznych.

Kupuje i sprzedaje papiery wartościowe,
waluty i przekazy na zagraniczne miejsca.

Zakład zastawniczy

udziela zaliczek na kosztowności i papiery
wartościowe.

SKŁAD PIWA ŻYWIECKIEGO

z Arcyksiążęcego Browaru

sprzedaje piwa znane ze swej dobroci z odstawa
do domu: Piwo Cesarskie, Piwo Marcowe.

Porter nie mający w całym kraju konkurencji,
przez powagi lekarskie zalecany

Ale znakomite, jak angielskie, słodkie i bardzo wzmac-
niające — w cenie jak porter.

NOWOŚĆ! „Bawar żywiecki“ we flaszkiach.

Główny skład w Krakowie.

LUDWIK LAZAR

ULICA ŚW. ANNY L. 3. TELEFON 423.

Obok handlu są urządzone pokoje do śniadań
oświetlone elektrycznie z piwem żywieckim na
szklanki.

Specjalne chłodownie, lodownie i hale do obciążenia piwa znajdują się
w Łobzowie pod Krakowem

SYRÓP HYPOPHOSPHIT COMP. DR. EGGER

zawiera

w jednej łyżeczce: żelaza 0.07, wapnia 0.10, potasu 0.06,
sodu 0.06, chininy 0.005 i strychniny 0.00005 soli kwa-
su fosforowego i odpowiednio do farmakopei Unit. St.

S. Hypophosphit comp. Dr. Egger

jest dzielnym środkiem w przypadkach niedokrewności,
neurastenii, rozmaitych schorzeniach narz. nerwo-
wego, w krzywicy, zolzach, jest nieocenionem to-
nicum dla ozdrowieńców; bywa też podawany w pierw-
szorzędnych klinikach, jak w klinice Rady dworu prof.
Kraff-Ebinga, prof. Felsenreichera, prof. Fingera, prof.
Mračka, prof. Jendrasika, prof. Rosthorna i t. d.

Cena za jedną 500-gram. flaszkę 4 K 80 h.

Za 250-gram. 2 K 40 h.

GŁÓWNY SKŁAD: dla Galicji wscho-
dniej w aptece Piotra Mikolascha we Lwowie; dla Galicji zachodniej
w aptece Konstantego Wysznińskiego w Krakowie.

Główny skład i wyrób: Apteka „Reichspalatin“

Budapest, VI, Waitzner Boulevard 17.

LECZNICA

Dra TARNAWSKIEGO

w KOSOWIE, (stac. kol. Zabłotów)

w Galicji, we wschodnio-południowych Karpatach.

Leczenie zapomocą środków higienicznych t. j.
zastosowanej diety zwykłej i jarskiej, kąpielami
powietrznymi i słonecznymi, gimnastyką (i pracą
fizyczną), oraz przysposobieniem do życia hy-
gienicznego w domu.

Królewski rumuński dostawca nadworny

Magister pharmaciae

Rudolf Weinreb

Lwów

Główny skład wód mineralnych.

Pierwsza Krakowska
uchwa-mechaniczna
PALARNIA KAWY

M. JAWORNICKI
KRAKÓW
Rynek gł. 44.

M. JAWORNICKI

DOM HANDLOWY

założony w roku 1850

KRAKÓW, RYNEK GŁ. L. 44, LINIA A-B

poleca

WIELKI SKŁAD

WSZELKICH TOWARÓW KOLONIALNYCH

SKŁAD HERBATY
CHIŃSKIEJ
CEYLOŃSKIEJ i INDYJSKIEJ

M. JAWORNICKI
KRAKÓW, Rynek gł. 44.

KAWY surowej i palonej najnowszym i najlepszym sposobem — zapomocą „gorącego powietrza” w wielkim wyborze po cenach najniższych.

HERBATY chińskie, cejlońskie i indyjskie z ostatniego zbioru, wyborne w smaku i zapachu, bardzo dobrze naciągające, w mieszaninach angielskich, w paczkach zaopatrzonych protokołowaną marką ochronną.

WINA Bordeaux białe i czerwone, **WINA** górno-węgierskie (hegyalajskie). **KONIAKI** francuskie kuracyjne. **STARKI** odstałe gładkie. **RUMY, ARAKI, ROSOLISY i LIKIERY** w różnych gatunkach i cenach.

FABRYKA

:: Towarów mącznych ::

BRONISŁAWA

w Sygniówce p. Lwów 15

Bronisławy z Russockich Kasparkowej
wyrabia

Makarony wszelkiego rodzaju.

Dla niedokrewnych Hygea Perle

naturalne wino czerwone.

Wyłączne zastępstwo w Reprezentacji
Szczawy Kronдорfskiej

Kraków, ul. Grodzka l. 48.
Telefon 308.

Salcszlirfskie

źródło

«Bonifacius»

uznane jako niezrównane przeciw **dnie i kamicom, cukrzycy** i zaburzeniom w przemianie materii.
Ceny dla lekarzy: 30 flaszek K 12 — 50 flaszek K 20 — w opakowaniu.

Główny skład wysyłkowy dla Austrii i Królestwa:
Rosanis i Winter, Wiedeń II.

Czerningasse 23, który też przesyła darmo wszelkie dotyczące druki.

Na składzie we wszystkich większych miastach Galicyi.

Płaszowska parowa Fabryka Dachówek i Cegieł

Stow. zarejestrowane z poręką ograniczoną.

Biuro: KRAKÓW, ul. Gertrudy L. 8.

Poleca: dachówkę tłoczoną i ciągnioną, drewny różnych kalibrów, cegły maszynowe, okładzinowe i fasadowe po cenach przystępnych. **Zarząd.**

MIĘDZYNARODOWE PRZEDSIĘBIORSTWO HANDLOWE
(szczególnie z Rosyą)

N. KATZNER

Dom spedycyjny i komisowy w Podwoleczyskach, Wołoczyskach, Brodach i Radziwiłłowie.

Stale taryfy przewozowe (Stawki) do Rosyi i z Rosyi wraz z wszelkimi kosztami oraz fachowe oclenie.

Wywóz węgla drzewnej i desek na skrzynki do jaj.
Adres: **N. Katzner w Podwoleczyskach.**

Poleca wyroby z kamienia porfirowego: **plyty posadzkowe, klocki brukowe, nagrobki, schody, coki i piramidy bruki i toczydła** (tak zwane Trembowelskie) z własnych kamieniołomów. Węgiel kamienny i koks po umiarkowanych cenach.

WODOCIĄGI

dla miast, gmin, folwarków, zakładów kąpielowych, fabryk, ogrodów, gmachów publicznych, domów prywatnych i t. d. Poszukiwanie i uchwycenie źródeł. Wiercenie studzien. Ustawianie pomp. Instalacje domowe z klozetami, łazienkami itd.

CENTRALNE OGRZEWANIE

wszelkich systemów i wentylacje.
- ŁAZNIE MECHANICZNE -
PRALNIE, SUSZARNIE i t. d.

projektują i wykonują:

Inż. Leonard Nitsch i Ska

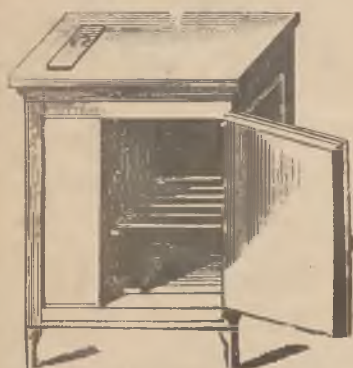
Kraków, ulica Kolejowa L. 18.

Najlepsze referencje z dotychczas wykonanych robót. — Kosztorysy bezpłatnie.

DOM HANDLOWY I TECHNICZNY JAN SCHUMANN

LWÓW, AKADEMICKA, 3/13.

Dostarcza pod najkorzystniejszymi warunkami wszelkie w zakres gospodarstwa domowego wchodzące artykuły i przybory gospodarskie, jakoto:

**Maszyny do prania „JOHNA”,
magle stołowe,**

maszyny do gniecienia ciasta, amerykańskie od K. 10, lodownice pokojowe, kompletne wyposażenie kuchenne, od K. 50 i t. p.

Peryodyczny cennik pod tytułem:

„Najnowsze wiadomości o wyrobach żelaznych”
gratis i franko.

MATTONEGO
GISSHÜBLER
najbardziej
alkaliczna woda mineralna
SZCZAWIOWA
napój oszeźwiający stołowy,
skuteczny bardzo z kaszeli w chorobach sztywnokłąkowych i katarach żołądka i pęcherza.
Henryk Matteni. Karlsbad i Wiednia.

SAXLEHNERA

„Hunyadi-János”

WODA GORZKA.

SKARB NATURY ŚWIATOWEJ SŁAWY.

Przeszło 1000 podziękowań wybitnych lekarzy.

Do nabycia: we wszystkich aptekach i składach wód mineralnych.

REIM i SPÓŁKA W KRAKOWIE

RYNEK 37 — LINIA A-B.

Polecają: Lawn-Tennis, Krokiety, Kule i Kręgle, Hamaki, Piłki gumowe, Piłki nożne. Huštawki ogrodowe,

Przyrządy gimnastyczne. Przybory do rybołówstwa. Necesery, Flaszki i Kubki do podróży, Wanny i Miednice gumowe, Gąbki, Pantofelki, Kapelusze do kąpiei. Lakiery, Kremy i Pasty do bucików. Środki do czyszczenia płam. Stopy i Żaluzje do okien. Soxlety do sterylizowania mleka. Lakiery na kapelusze. Perfumy, Mydła, Pudry z pierwszorzędných fabryk. Wody kolońskie, Wody toaletowe, Środki kosmetyczne, Szczotki, Grzebienie i Lusterka.

— NOWE CENNIKI NA ŻĄDANIE DARMO I OPŁATNIE. —

J. F. Komendziński

Zakopane-Krupówki

Rzeźby, wykonane w własnym warsztacie. Płaszczki gumowe. Kalosze. Kierpce góralskie. Koszykarskie wyroby. Jaworowskie zabawki.

poleca po umiarkowanej cenie: Peleryny zakopiańskie. Serdaki sukienne. Gunie z motywami góralskimi. Haftki wiązownicze. Kilimy bar. Lipowskiego Makaty. Sukna białe i kol. góralskie. Bławaty: płótna, szyrtyngi i t. p. Bieliznę białą i kol. Rękawiczki. Krawaty. Obuwie. Łaski zakopiańskie. Czapki sportowe. Przybory podróżne. Artykuły malarskie i piśmienne. Gry ogrodowe. Leżaki z materacami. Zabawki. Karty z widokami.

JÓZEF GORECKI

Fabryka siatek, mebli, konstrukcji żelaznych i wyrobów ornamentalnych w **Krakowie**, ul. św. Wawrzyńca. l. 26. Telefon Nr. 277. Magazyn: ul. Starowiślna l. 44 (parter).

Szkoła

„Gospodarstwa domowego“

we Lwowie, Chorążczyzna 6

uczy wykonania wszystkich zajęć domowych, jako: **gotowania, prania, sprzątnia, kroju bielizny i sukien, szycia i naprawiania ubrań**; — oraz w wykładach teoretycznych podaje wszelkie wiadomości z zakresu higieny, towaroznawstwa i rachunkowości.

Informacje i programy udziela Zarząd Szkoły odwrotną pocztą.

W roku 1907 odnowiony

Zakład dyetetyczny

w Krynicy

otwarty od 15-go maja do 30-go września.

(W maju, czerwcu i wrześniu o 25 procent taniej).

Zakład mieści się w osobnym, na ten cel zbudowanym gmachu, w środku Zakładu zdrojowo-kąpielowego w Krynicy. — Otoczony jest wokół ogrodem. Pokoje ma duże, widne, z balkonami, wygodnie umeblowane, z piecami, z doskonałą pościelą i staranną służbą.

W Zakładzie prowadzi się leczenie albo wyłącznie dyetetyczne, albo też w połączeniu z innego rodzaju kuracjami, zwłaszcza zdrojowo-kąpielowemi. W Zakładzie znajdują chorzy wszelką opiekę, dlatego zbytecznym jest, by towarzyszyły im osoby zdrowe. Aby uniknąć nieporozumień i zawodów, należy na dłuższy czas przed wyjazdem do Krynicy porozumieć się z zarządem Zakładu pod adresem:

Dr. Skórczewski w Krynicy.

WILLE

„Zofia“ i „pod Matką Boską“
w Truskawcu.

Położone w centrum zakładu, w najbliższym sąsiedztwie łazienek i restauracji. Sale pierwszorzędne, urządzone z komfortem.

Pokoje 36, w cenie od 2 do 6 koron dziennie. W I-szym i III-cim sezonie o 30 procent taniej.

Otwarte od 15-go maja.

Woda Krościenieńska

ze źródła **Stefana** — naturalna **szczawa alkaliczno-słona** która według orzeczeń pierwszych powag lekarskich WWPP. Prof. Dra Sokołowskiego, Dobrzyckiego (Warszawa), Gluźńskiego, Marsa (Lwów), Pareńskiego, Jaworskiego, Krokiewicza (Kraków) i t. d., jest **jedyną wodą** wyśmienicie działającą w **chorobach żołądka, w niezycie jelit, w niezycach dróg oddechowych ostrych lub przewlekłych, w skazie moczanowej, w kamicy nerkowej, w niezycach przewodów żółciowych i w kamicy wątrobowej.**

Jest wszędzie do nabycia.

Listy i zamówienia adresować należy:

Kraków, ulica Starowiślna L. 12. — Telefon Nr. 449.

Kraków, ulica Grodzka L. 13.

Kraków, ul. Grodzka 13.

Nowości w wełnie, jedwabiu, bawełnie, jakoteż
konfekcyi damskiej poleca

Henryk Schwarz

Kraków, ulica Grodzka L. 13 — Telefon Nr. 43.

Bielizna stołowa, Płótna, Perkale

Chustki do nosa, chustki i echarpes wełniane i angielskie himalaya.
Pledy i couvre peds, dywany i chodniki.

Zamówienia na konfekcyę damską według modeli lub żurnali.

Kraków, ul. Grodzka 13.

Kraków, ulica Grodzka L. 13.

Żegiestów

Zakład zdrojowo-kąpielowy nad Popradem.
Najsilniejsza szczawa ziemno-żelazista.

Kąpiele mineralne
najobfitsze w kwas
węglowy.

Kąpiele borowi-
nowe, hydropaty-
czne, popradowe.

Znakomita
górska stacya kli-
matyczna.

Mleko, zentyca.

Stacya kolei,
poczta i telegraf
w miejscu.

Czas kąpielowy od
20 maja do końca
września. W I. se-
zonie tańsze mie-
szkania, w III. mie-
szkania i kąpiele.

Lekarz Zakładu Dr. Tymoteusz Piotrowski.

W roku bieżącym wszystkie wille odnowiono i na nowo umeblowano, przerobiono łazienki, wybudowano dwie nowe wille, zaprowadzono kanalizacyę, wodociągi oraz elektryczne oświetlenie.